

Deres ref.:
14/61991

Vår ref.:
2015/utdhøring/besø

Dato:
20.mars 2015

Høringssvar NOU 2014:14 – Fagskolen – et attraktivt utdanningsvalg

Vi viser til høringsbrev av 19. desember der Kunnskapsdepartementet ber om høringsuttalelse til Fagskoleutvalgets innstilling, NOU 2014: 14 Fagskolen – et attraktivt utdanningsvalg.

YS vil i sitt høringssvar gi innspill og kommentarer innen følgende områder:

- Arbeidslivets rolle og representasjon i råd
- Struktur, dimensjonering og finansiering av fagskolene
- Opptakskrav, fagskolepoeng og overgang til høyere utdanning

Innledning

YS mener at fagskolene har en viktig rolle i vårt utdanningssystem, at de ivaretar et opplæringsbehov for de med en yrkesfaglig utdanning, og at de gjennom sine opplæringstilbud dekker et etterspurt kompetansebehov i arbeidslivet. Den foreliggende utredningen er et viktig bidrag for å sette søkelyset på fagskolen og et godt utgangspunkt for en videreutvikling av dette utdanningstilbudet. YS støtter utvalgets konklusjon om at det er behov for en fagskolereform for å realisere et potensiale som i dag ikke utnyttes godt nok. Flere av tiltakene i meldingen vil etter vårt syn kunne bidra til å gjøre fagskolene mer attraktive og etterspurte blant både studenter og av arbeidslivet.

Arbeidslivets rolle og representasjon

Fagskoleutdanningens styrke og egenart er at den er utviklet i nært samarbeid med arbeidslivet. Det er viktig å opprettholde og forsterke nærhet, eierskap og samspill mellom partene i arbeidslivet, fagskolen, utdanningsmyndighetene og arbeidslivet som mottaker av kompetansen, for å sikre et godt samsvar mellom fagskolenes utdanningstilbud og arbeidslivets kompetansebehov.

YS støtter utvalgets forslag til tiltak hvor målet er å øke arbeidslivets representasjon i styrer, råd og utvalg. Et styrket nasjonalt fagskoleråd som tar et større ansvar for å sammenstille arbeidslivets behov for fagkompetanse og styrke rådets bidrag til politikkutviklingen på fagskolefeltet er viktig. YS er av den klare oppfatning at alle hovedorganisasjonene må sikres fast representasjon i det nasjonale fagskolerådet. Dagens ordning der noen hovedorganisasjoner kun er vara for andre organisasjoners faste representanter, er særdeles lite

Besøksadresse:

Lakkegata 23

Postadresse:

Postboks 9232

Grønland

0134 Oslo

Org. nr.:

971 454 431

Telefon:

21 01 36 00

tilfredsstillende og sikrer heller ikke forankring i hele bredden av arbeidslivet. YS er også av den oppfatning at partene i arbeidslivet skal ha flertall i fagskolerådet.

YS er positiv til forslaget om å etablere egne fagråd som skal ivareta hvert enkelt fagområde. Fagrådene må ha en tydelig rolle i utviklingen og kvalitetssikringen av de enkelte fagskoleutdanningene og ha en sterk arbeidslivsrepresentasjon. Det er behov for en tydeligere avklaring på hva som skal være fagrådets rolle og funksjon og hvordan fagrådene og det nasjonale fagskolerådet skal utfylle hverandre.

Struktur, dimensjonering og finansiering av fagskolene

Struktur av utdanningstilbudet

Utvalget peker på en fragmentert fagskolestruktur med for mange små enheter som en av de største utfordringene for dagens fagskoler. Strukturen bidrar til at en del fagskoler har svakt faglig og pedagogisk miljø og utilstrekkelig administrasjon. Utvalget mener at myndighetene gjennom sammenslåing av offentlige fagskoler vil styrke fagmiljøene, gi mer effektiv ressursutnyttelse og bedre kvalitet i utdanningstilbudet.

YS ser klare likhetstrekk mellom denne problemstillingen for fagskolene, og det vi har sett innen universitets- og høyskolesektoren. Vi ser derfor i likhet med utvalget, at det er behov for en prosess der det vurderes behov for sammenslåinger for å skape mer robuste fagmiljø og sterkere administrative enheter. Gjennom sammenslåinger, økt samarbeid og klarere arbeidsdeling kan fagskolene befeste sin egen styrke og samtidig øke evnen til å utnytte hverandres fortrinn. En sterkere administrasjon vil kunne styrke muligheten for en god strategisk utvikling av fagskolenes utdanningstilbud. Vi er imidlertid tvilende til om en sammenslåing vil ha ønsket effekt, hvis sammenslåingen ikke medfører færre og større studiesteder. Vi tror det ligger liten gevinst i sammenslåinger hvis det i praksis ikke er noe mer enn å lage felles navn på institusjonene og en samarbeidsavtale.

YS merker seg at forslaget om sammenslåinger kun gjelder de offentlige fagskolene. Når utvalget tar til orde for at sammenslåinger og færre enheter er et viktig kriterium for å utvikle kvalitet, må en prosess med sammenslåing etter vår mening også inkludere de private fagskolene. Over halvparten av dagens fagskoler er private, og det er uheldig for den helhetlige kvalitetsutviklingen hvis vi ikke ser de offentlige og de private fagskolene i sammenheng, slik at det totale tilbudet av fagskoleutdanninger bidrar aktivt mot samme mål.

YS har i dag ikke grunnlag for å anslå hvor mange fagskoler det bør være. Vi mener at Kunnskapsdepartementet bør ta initiativ til å utrede dette, og igangsette en prosess der partene i arbeidslivet og fagskolene blir involvert på en god måte. Her kan en klart dra veksler på erfaringer fra det pågående arbeidet med struktur i høyere utdanning.

En sammenslåingsprosess må ivareta de ansattes medbestemmelse og arbeidsvilkår.

Dimensjonering av opplæringstilbudet

YS vil at nasjonale myndigheter må involveres sterkere i dimensjoneringen av fagskolesektoren, slik utvalget foreslår. Antall studieplasser må i langt større grad enn i dag defineres ut fra arbeidslivets etterspørsel etter kompetanse og arbeidskraft og ikke utelukkende etter studentenes ønsker. Arbeidet med dimensjonering må skje i tett samarbeid mellom arbeidslivet og fagskolene. Arbeidslivet må ta en sterkere rolle som bestiller og må tydelig kommunisere sine fremtidige kompetansebehov til fagskolene. Nasjonalt fagskoleråd og de underliggende nasjonale fagrådene kan være aktuelle arenaer og bidragsyttere i dette arbeidet. Samtidig må fagskolene øke sin innsats for å synliggjøre fagskolen som en relevant kompetansehevende aktør. YS mener at en slik politikk vil bidra til å tilpasse utdanningene bedre til definerte kompetansebehov i arbeidslivet. Fagskoleutdannedes muligheter og posisjon på arbeidsmarkedet vil slik styrkes.

Utvalget har ikke gitt noen tall for framtidig dimensjonering, eller foreslått at det i forlengelsen av dette bør lages en opptrappingsplan. YS mener at det vil være behov for en opptrappingsplan for å møte en varslet økt pågang til fagskoleutdanningene.

Finansiering

Utvalget foreslår at staten skal samordne all finansiering av fagskolene under en samordnet finansieringsordning, slik at fagskolene gjøres til et statlig ansvar underlagt Kunnskapsdepartementet. Forslaget støttes av YS, da vi tror dette vil være en mer bærekraftig finansieringsmodell enn dagens ordning, og vil være med på å sikre god kvalitet i fagskoleutdanningen og lik rett til utdanning for studentene. Det bør innføres en egen programkategori for fagskolene i statsbudsjettet der staten tar økonomisk ansvar for de utdanningene som oppfyller et definert behov i arbeidslivet og som imøtekommer et viktig samfunnsansvar.

Opptakskrav, fagskolepoeng og overganger til høyere utdanning

Opptakskrav

Dagens opptakskrav varierer mellom de ulike utdanningene. Helse- og oppvekstfaglige og tekniske utdanninger krever fullført videregående opplæring med relevant fagbrev/yrkeskompetanse eller tilsvarende realkompetanse, mens flere mediefaglige og kreative utdanninger åpner for videregående opplæring med studiespesialiserende utdanning.

Fagskoleutdanninger er en viktig arena for spesialisering som i hovedsak er rettet mot de med fagbrev eller tilsvarende yrkeskompetanse på videregående skoles nivå. Som videreutdanning bør fagskoleutdanning bygge på relevant yrkesfaglig grunnutdanning/fagbrev der slike utdanninger finnes. Da fungerer fagskoleutdanningen slik vi mener skal være hovedintensjonen for denne type utdanning, nemlig som en arena for spesialisering for de med en yrkesfaglig utdanning innen de

kompetanseområder arbeidslivet har behov for. En eventuell utvidelse med opptak til fagskoleutdanning i helse- og oppvekstfagene og tekniske fag på grunnlag av generell studiekompetanse og ikke en yrkesrettet grunnutdanning er YS derfor kritiske til. Spesielt problematisk blir en slik utvidelse i forhold til fagskoleutdanninger som er ment å bygge på yrkesfaglige utdanninger som fører fram til autorisasjon. Innen helse- og omsorg stiller Lov om helsepersonell krav til autorisasjon for helsepersonell som yter helsehjelp. Grunnutdanning på ulike nivåer utgjør grunnlag for autorisasjon for 29 yrker, herunder ambulansearbeider, helsefagarbeider/hjelpepleier, helsesekretær, omsorgsarbeider, og tannhelsesekretær. Fagskoleutdanning er ikke en grunnutdanning som gir rett til autorisasjon. For den enkelte kandidat med fagskoleutdanning uten autorisasjon vil det være oppgaver som ikke kan utføres, og for arbeidsgiver vil det være helsetjenester som ikke kan utføres av medarbeidere med kun fagskoleutdanning. Den samme utfordringen gjelder for studenter som tas opp til fagskoleutdanning innen helse- og sosialfag på grunnlag av realkompetanse. Det hviler et stort ansvar på tilbydere av fagskoleutdanning å informere studenter grundig om dette ved realkompetanseopptak.

Selv om andre fagområder ikke har begrensninger hva gjelder lovmessige krav til yrkesutøvelse, er YS av den oppfatning at fagskoleutdanning skal være en tertiær videreutdanning som gir yrkesrettet spisskompetanse for de med en yrkesfaglig utdanning og arbeidserfaring. Det er dette de skal profilere seg på, det er dette de skal være gode på, og det er dette som skal være med på å befeste fagskolenes plass og rolle i utdanningssystemet. Utdanningen som gis skal bygge videre på relevante yrkesfaglige grunnutdanninger/fagbrev eller tilsvarende realkompetanse.

Det bør utvikles en nasjonal opptaksforskrift som sikrer forutsigbarhet og lik praksis mellom institusjonene, der det også spesifiseres hvilke fagskoleutdanninger som krever autorisasjon og sertifisering for opptak.

Fagskolepoeng

YS har merket seg at utvalget er delt i synet på en videreføring av dagens ordning med fagskolepoeng eller innføring av en ny ordning med studiepoeng. Vi har forstått at denne debatten i stor grad har dreid seg om fagskolens status og forholdet til høyskole og universitet.

YS sitt syn er at en reell statusheving for fagskolene må gå gjennom å utvikle høy kvalitet på utdanningstilbudene, og en videreutvikling og befestning av fagskolens egenart og relevans for arbeidslivet. Det er viktigere for arbeidslivet å få tilgang til arbeidstakere med god og relevant kompetanse, enn å få tilført studiepoeng. Fagskolepoeng er en kjent størrelse og begrep for arbeidslivet. Vi tror at de som tar en fagskoleutdanning gjør dette for å bygge videre på den utdanning og kompetanse de allerede har, og for både å videreutvikle seg selv og imøtekomme en kompetanseetterspørsel i det arbeidsmarkedet de er i. YS mener at fagskolen har en verdi i seg selv og at det ikke er behov for å bruke høyere utdanning som en målestokk for å oppnå anerkjennelse. Vi mener at bruk av fagskolepoeng er med på å synliggjøre fagskolenes

egenart som en fullverdig utdanning. YS mener det er en styrke for fagskoleutdanningen at den har sin egen poengbetegnelse, slik at arbeidslivet er sikre på at de får en kompetanse som er utviklet med henblikk på arbeidslivsrelatert utdanning og kompetanse med utgangspunkt i en yrkesfaglig utdanning og arbeidserfaring, og ikke en ren teoretisk utdanning.

YS mener det er behov for å utvikle klare retningslinjer som sikrer at fagskolene utøver lik praksis i forhold til fastsetting av fagskolepoeng. I tillegg må det utvikles veiledninger som kan bistå universitets- og høyskolesektoren i å anerkjenne fagskolepoeng ved innpass til bachelorstudium.

Overganger til høyere utdanning

Når YS går inn for å opprettholde ordningen med fagskolepoeng framfor å innføre studiepoeng, betyr ikke dette at vi ikke ser behovet for en bedre sammenheng mellom fagskole og UH-sektoren. Det er vårt syn at en formell yrkesfaglig kompetanse som det er bygget videre på med både yrkeserfaring og fagskoleutdanning, kvalifiserer for en rekke studier på høyskoler og universitet. Vi mener derfor det er behov for å lage en ordning der fagskoleutdanning blir verdsatt både i forhold til inntak til høyere utdanning, og i forhold til godkjenning av kompetanse opp mot det aktuelle studiet. YS støtter derfor forslaget om å gjøre grundige vurderinger om innpass av fagskoleutdanning i høyere utdanning basert på de ulike utdanningenes samlede læringsutbytte. Vi er også positive til at det etableres samarbeidsprosjekter for utvikling av gode overgangsordninger mellom fagskoler og UH-institusjoner.

Med vennlig hilsen
Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund - YS

Bente Sjøgaard
Seniorrådgiver - fagansvarlig utdanning